

ایران و جغرافیای سیاسی شیعیان

حامد حسین زاده

(کارشناس ارشد مطالعات خاورمیانه و شمال آفریقا)

ابوذر نظری

(دانشجوی دکتری روابط بین الملل)

سرشناسه	:	حسین زاده، حامد/ ۱۳۶۸
عنوان و نام پدیدآور	:	ایران و جغرافیای سیاسی شیعیان/ حامد حسین زاده- ابوذر نظری
مشخصات نشر	:	نشر کیسان/ ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	:	۲۰۰ ص
شابک	:	۷-۴۱-۷۴۸۱-۶۰۰-۹۷۸-۱۶۰۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
موضوع	:	توسعه پایدار - ایران
شناسه افزوده	:	نظری، ابوذر، ۱۳۶۸ -
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۹۷/۴۸۳۳



نام اثر	:	ایران و جغرافیای سیاسی شیعیان
نام مؤلفین	:	حامد حسین زاده- ابوذر نظری
گرافیکست	:	مدیقه فلیان
ناشر	:	کیسان
قطع	:	رقعی
چاپ	:	پیشگام
نوبت چاپ	:	اول/ ۱۳۹۴
شمارگان	:	۱۰۰ نسخه
قیمت	:	۱۶۰۰۰ تومان
شابک	:	ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۸۱-۴۱-۷



عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
فصل اول	
کلیات	
مبانی نظری.....	۴
مبانی هستی‌شناسانه شیعه.....	۷
مبانی فقهی و اصولی شیعه.....	۱۰
معنویت دینی.....	۱۷
هویت تشیع و بسترهای تاریخی آن.....	۱۸
دوره پیش مدرن و ویژگی‌های آن.....	۱۸
دوره مدرن و ویژگی‌های آن.....	۱۹
تحلیل فرصتها و تهدیدهای تشیع در ژئوپلیتیک هست مدرن.....	۲۱
آموزه‌های انقلاب اسلامی.....	۲۲
توسعه و نفوذ.....	۲۴
برخی از ویژگی‌های شیعه.....	۲۴
ژئوپلیتیک مقاومت.....	۲۶
روشها و نظریه‌های جدید.....	۲۷
بازخوانی جغرافیای سیاسی شیعیان.....	۳۴
نقش مذهب در مباحث ژئوپلیتیکی.....	۳۹

گفتمان سازی غرب ۴۰

فصل دوم

ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های شیعه

گستره جغرافیایی - ژئوپلیتیکی شیعیان در جهان ۴۸

جغرافیای سیاسی شیعیان در خاورمیانه ۵۰

چالش‌ها و مسایل خاورمیانه ۵۲

موانع‌ها و ظرفیتهای ژئوپلیتیکی شیعه ۵۴

ظرفیتهای معنوی - سیاسی شیعه ۵۵

ظرفیتهای جغرافیایی شیعه ۶۱

جمعیت و پراکندگی شیعیان جهان ۶۳

رویکرد تعاملی و تقابلی جنبش‌های شیعی خاورمیانه ۶۴

جنبش شیعی ایران ۶۴

جنبش شیعی عراق ۷۴

جنبش شیعی لبنان ۸۱

جنبش شیعی بحرین ۸۹

فصل سوم

تأثیر فرهنگ سیاسی شیعه بر پیروزی انقلاب اسلامی

تأثیر فرهنگ سیاسی شیعه بر پیروزی انقلاب اسلامی ۱۰۲

تبیین مفهوم فرهنگ سیاسی شیعه ۱۰۶

انقلاب اسلامی و نقش فرهنگ سیاسی شیعه در تحقق آن ۱۱۸

گسترش و پذیرش اندیشه‌ها و ایدئولوژی‌های جایگزین ۱۳۹

گسترش روحیه انقلابی ۱۴۸

فصل چهارم

تأثیر انقلاب اسلامی ایران بر تشیع

- تأثیر جهانی انقلاب اسلامی ایران ۱۵۴
- تأثیرات منطقه ای انقلاب اسلامی ایران ۱۵۶
- تأثیر انقلاب اسلامی بر مشارکت سیاسی شیعیان ۱۵۸
- مشارکت سیاسی شیعیان در عراق ۱۶۰
- مشارکت سیاسی شیعیان در بحرین ۱۶۵
- مشارکت سیاسی شیعیان در عربستان ۱۷۰
- مشارکت سیاسی شیعیان در کویت ۱۷۵
- مشارکت سیاسی شیعیان در لبنان ۱۷۶
- اهمیت و اولویت یافتن تشیع ۱۸۱
- احیای هویت شیعی و بیداری شیعیان ۱۸۲
- قدرت یابی شیعیان در سطح ملی و بین المللی ۱۸۴
- اختلافات میان شیعه و سنی در خاورمیانه ۱۸۵
- جمع بندی و نتیجه گیری ۱۹۰
- فهرست منابع ۱۹۵

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران مهم‌ترین جنبش اسلامی معاصر است که نماد و مظهر اسلام‌گرایی در عصر حاضر به شمار می‌آید؛ این انقلاب حرکتی بود که به جهت ویژگی‌های خاص و منحصر به فرد خود، تعجب و شگفتی تمام اندیشمندان غربی و شرقی را برانگیخت و به تعبیری وجدانهای غربی را در دو بعد (دولتی و مردمی) تکان داد و به صورت معمای برای تحلیلگران سیاسی و اجتماعی جلوه‌گر شد. ویژگی‌های خاص انقلاب اسلامی باعث شد که این حرکت مورد توجه فراوان اندیشمندان غرب و شرق قرار گیرد و همه سعی در تبیین و تحلیل آن داشته باشند. لذا هر کدام به نوعی این حرکت را تحلیل کردند. اما این تحلیل‌ها بسیار مختلف و متنوع و گاه متناقض می‌نماید. آنچه این نظریه‌پردازان را دچار مشکل کرده و موجبات تناقض را در این نظریه‌ها فراهم آورده این است که بر اساس تعاریف و کلیشه‌های موجود غربی، امام خمینی (ره) در عین این که یک عالم کاملاً سستی بود، در اوج دوران مدرن و حاکمیت مدرنیته انقلابی به راه می‌اندازد که در عمل حرکتی فرامدرن است.

اندیشمندان غربی با حرکتی روبرو هستند که از طرفی نام آن را جز انقلاب نمی‌توان گذاشت، و نام انقلاب هم همواره تداعی گر نوعی پیشرفت و ترقی است - انقلاب در ادبیات غرب یعنی دگرگونی در راستای پیشرفت

و ترقی - از طرف دیگر در متن این حرکت با پدیده‌ای به نام مذهب روبرو می‌شوند که نماد جمود و تحجر و عقب‌ماندگی و مانع ترقی و پیشرفت است. به عبارت دیگر موج اعتراض‌های مذهبی برای مبارزه و مخالفت با شاه به انگاره‌هایی استناد می‌کند که به سیزده سده پیش باز می‌گردند و در عین حال خواسته‌هایی در زمینه عدالت اجتماعی و غیره را مطرح می‌کند که به نظر می‌رسد در راستای اندیشه یا کنش ترقی‌خواهانه حرکت می‌کنند. امام خمینی (ره) در اوج ناباوری تحلیل‌گران بین‌المللی با عقاید مذهبی که غرب آن‌ها را کهنه و قرون وسطایی می‌دانست جهان را تکان داد.

از طرف دیگر هنگامی که این انقلاب برخاسته از دل مذهب تشیع به پیروزی رسید، پتانسیل انقلابی‌اش فروکش نکرد و به جهت‌دهی جنبش‌های شیعی پرداخت. در این کتاب سعی می‌شود تا تأثیر فرهنگ سیاسی شیعه بر پیروزی انقلاب اسلامی و از طرف دیگر تأثیرات جهانی انقلاب اسلامی بر روی جوامع شیعه مورد بررسی و تحقیق قرار گیرد.